

PRACE ORYGINALNE • ORIGINAL PAPERS

Przydatność bioimpedancji segmentalnej z segmentu goleni w ocenie stanu nawodnienia organizmu ludzkiego

Usefulness of calf bioimpedance analysis in state of hydration of human body assessment

KATARZYNA PANASIUK-KAMIŃSKA^{1, A, F}, BARBARA ŻMUROWSKA^{1, A, C}, ALICJA ZAŁUSKA^{2, A, B}, WOJCIECH ZAŁUSKA^{2, A, G}, ANDRZEJ JAROSZYŃSKI^{1, A, D}

¹ Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

² Klinika Nefrologii Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

A – przygotowanie projektu badania, **B** – zbieranie danych, **C** – analiza statystyczna, **D** – interpretacja danych, **E** – przygotowanie maszynopisu, **F** – opracowanie piśmiennictwa, **G** – pozyskanie funduszy

Streszczenie Wstęp. Woda stanowi przeciętnie 60% masy ciała człowieka. Do prawidłowego funkcjonowania każdego organizmu niezbędne jest zachowanie homeostazy wodnej. Zaburzenia wodno-elektrolitowe towarzyszą licznym chorobom, jak również mogą *per se* prowadzić do rozwoju szerokiego spektrum patologii. Dlatego też ocena stanu nawodnienia stanowi istotne i trudne zagadnienie, w tym w Praktyce Lekarza Rodzinnego. Metodą umożliwiającą precyzyjne określenie stanu nawodnienia organizmu ludzkiego jest metoda bioimpedancji segmentalnej z segmentu goleni.

Cel pracy. Sprawdzenie czy zestandaryzowana oporność goleni (CNR) może posłużyć do oszacowania stanu nawodnienia organizmu ludzkiego.

Materiał i metody. W badaniu wzięła udział grupa 20 osób, składająca się z 11 kobiet i 9 mężczyzn. Badanie przeprowadzone zostało przy użyciu analizatora bioimpedancyjnego.

Wyniki. Wykazano, że CNR nie różni się istotnie statystycznie pod względem płci i wieku.

Wnioski. Na podstawie przeprowadzonych badań wykazano, że CNR stanowi przydatną metodę oceny stanu nawodnienia organizmu ludzkiego.

Słowa kluczowe: nawodnienie, bioimpedancja segmentalna, CNR.

Summary Background. Water makes up 60% of human body weight on average. Maintenance of water homeostasis is indispensable for the normal functioning of each organism. Water-electrolyte disorders accompany many diseases, and may also *per se* lead to the development of a wide range of pathologic conditions. Therefore, an assessment of the state of hydration is an important and difficult problem, also in Family Physician Practice. The method of calf segmental bio-impedance allows precise determination of the state of hydration of the human body.

Objectives. To discover whether calf normalized resistivity (CNR) may serve as the assessment of the state of hydration of human body.

Material and methods. The study comprised a group of 20 individuals; 11 females and 9 males, conducted using a bio-impedance analyzer.

Results. No statistically significant differences in CNR were found according to gender and age.

Conclusions. Based on the results of the study it was confirmed that CNR is a useful method for assessing the state of hydration of human body.

Key words: hydration, calf bioimpedance analysis, CNR.

Wstęp

Woda jest integralną substancją stanowiącą przeciętnie 60% masy ciała człowieka. Warunkuje utrzymanie stałości środowiska wewnętrznego organizmu ludzkiego. U mężczyzn stanowi około 60%, u kobiet – około 54% [6, 10].

Do prawidłowego funkcjonowania każdego organizmu ludzkiego niezbędne jest zachowanie homeostazy wewnątrzustrojowej. Utrzymanie wolemii na odpowiednim poziomie minimalizuje wystąpienie powikłań pod postacią zaburzeń w gospodarce wodno-elektrolitowej. Zaburzenia te mogą doprowadzić do przewodnienia i związane z nim nadciśnienia tętniczego czy chorób układu sercowo-naczyniowego lub odwodnienia z towarzyszącymi epizodami hipotonii pod postacią skurczów mięśniowych, drętwienia kończyn, zawrotów głowy czy ogólnego złego samopoczucia [2, 5, 9].

Istnieje wiele metod umożliwiających określenie stanu nawodnienia organizmu ludzkiego. Jednak niewiele z nich łączy w sobie cechy badania szybkiego, precyzyjnego, ogólnego

nieinwazyjnego i taniego [3, 7, 8]. Metodą umożliwiającą precyzyjne oszacowanie stanu nawodnienia organizmu ludzkiego jest metoda bioimpedancji segmentalnej z segmentu goleni jako strategia badawcza oparta na właściwościach elektrycznych żywych tkanek [4, 11, 12].

Wykorzystanie bioimpedancji segmentalnej z segmentu goleni w praktyce lekarza rodzinnego umożliwiłoby w sposób nieinwazyjny i szybki ocenę parametrów, które informują nas o stanie nawodnienia organizmu pacjenta, a w konsekwencji dałoby możliwość wczesnego wykrycia zaburzeń gospodarki wodno-elektrolitowej czy nadciśnienia tętniczego.

Cel pracy

Praca ma na celu sprawdzenie, czy zestandaryzowana oporność goleni CNR (*calf normalized resistivity*) może posłużyć do oszacowania stanu nawodnienia organizmu ludzkiego oraz porównanie wyników w dwóch grupach: kobiet i mężczyzn.

Materiał i metody

W badaniu wzięła udział grupa 20 osób, wśród których było 11 kobiet (55%) i 9 mężczyzn (45%). Badanie przepro-

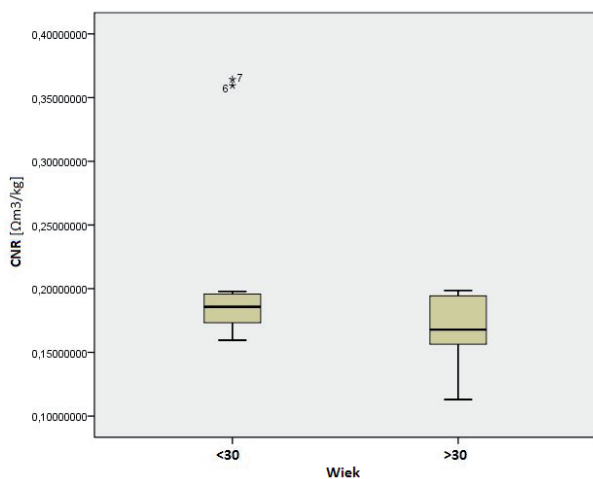
wadzone zostało przy użyciu bioimpedancyjnego analizatora Hydra 4200, Xitron Technologies, CA, USA. U każdej osoby badanie wykonywano jednokrotnie.

Wyniki

Tabela 1. Porównanie wyników badań w badanej grupie z podziałem na: kobiety, mężczyźni

	Mężczyźni (N = 9)				Kobiety (N = 11)				p
	Średnia	SD	Min	Max	Średnia	SD	Min	Max	
Wiek (lata)	43,00	20,69	25,00	88,00	27,70	4,14	23,00	36,00	p < 0,05
Masa ciała (kg)	82,11	12,79	61,00	104,00	61,80	6,16	52,00	71,00	p < 0,001
Wzrost (cm)	176,00	8,62	162,00	190,00	167,90	4,36	160,00	175,00	p < 0,05
CNR ($\Omega\text{m}^3/\text{kg}$)	0,17	0,03	0,11	0,20	0,22	0,08	0,16	0,36	Ns
BMI (kg/m^2)	26,52	3,75	18,80	31,40	21,90	1,79	18,20	23,90	p < 0,001

Tabela 1 przedstawia wyniki analiz w badanej grupie z podziałem na: kobiety, mężczyźni. Masa ciała (p < 0,001), wzrost (p < 0,05), BMI (p < 0,001) są istotnie statystycznie wyższe u mężczyzn niż u kobiet. CNR w badanej grupie wynosi $0,17 \pm 0,03$ ($\Omega\text{m}^3/\text{kg}$) u mężczyzn i $0,22 \pm 0,08$ ($\Omega\text{m}^3/\text{kg}$) u kobiet i nie wykazuje istotnych statystycznie różnic.

Rycina 1. Wykres zależności między zestandaryzowaną opornością goleni (CNR) w badanej grupie w zależności od wieku

Celem przeprowadzonej analizy jest wykazanie, czy istnieje różnica między pomiarami CNR w zależności od wieku. Nie wykazano istotnej statystycznie różnicy w wartościach CNR między dwoma grupami wiekowymi: osób poniżej 30 lat: $0,21 \pm 0,07$ i osób powyżej 30 lat: $0,17 \pm 0,03$.

Dyskusja

Odpowiednie nawodnienie organizmu ludzkiego ma ogromne znaczenie dla jego prawidłowego funkcjonowa-

nia. Zaburzenia w gospodarce wodno-elektrolitowej czy zaburzenia wolemii mogą prowadzić do rozwoju szerokiego spektrum patologii. Dlatego tak istotne jest określenie parametrów, które umożliwią w sposób szybki i nieinwazyjny ocenę stanu nawodnienia organizmu ludzkiego.

Ze względu na to, że wartość CNR w odniesieniu do zdrowych osób może być parametrem umożliwiającym ocenę stanu nawodnienia organizmu ludzkiego, istotne było, na podstawie tabeli 1 i ryciny 1, sprawdzenie, czy zmienne płci i wieku istotnie różnicują badaną grupę. Zhu i wsp. [11, 12] w swoich badaniach wykazali, iż wartość CNR nie różni się w poszczególnych grupach wiekowych. Zaś CNR ze względu na płeć wykazuje, iż jest ona większa u kobiet w porównaniu z wartością otrzymaną u mężczyzn. Natomiast autorzy niniejszej pracy stwierdzili brak istotnych zależności między wartościami CNR w zależności od wieku i płci. Różnice mogą wynikać z faktu, że w obu badaniach pracowano na grupach zróżnicowanych pod względem średniego wieku, średniej masy ciała i rasy. Jednocześnie wyniki otrzymane przez autorów niniejszej pracy potwierdzają, że CNR może służyć jako wskaźnikowy parametr stanu nawodnienia organizmu ludzkiego, a brak różnic istotnych statystycznie dla płci i wieku świadczy o jego dużej stałości i jednolitości. Podobne wyniki otrzymali Abbas i wsp. [1], stwierdzając, że CNR jest najdokładniejszym parametrem umożliwiającym ocenę stanu nawodnienia organizmu ludzkiego.

Wnioski

Metoda bioimpedancji segmentalnej z segmentu goleni umożliwia w sposób precyzyjny, łatwy w wykonaniu, nieinwazyjny i niedrogi oszacowanie stanu nawodnienia organizmu ludzkiego. Zastosowanie ww. metody w praktyce lekarza rodzinnego znacznie usprawniłoby diagnostykę i wczesne wykrywanie chorób układu sercowo-naczyniowego i chorób nerek.

Piśmiennictwo

1. Abbas SR, Liu L, Sipahioglu MH, et al. Comparison of bioimpedance techniques to detect changes in fluid status in hemodialysis patients. *Blood Purif* 2014; 37(1): 48–56.
2. Cheng L, Tian J, Tang L, et al. Why is there significant overlap in volume status between hypertensive and normotensive patients on dialysis? *Am J Nephrol* 2008; 28: 508–516.
3. Chumlea WC. Anthropometric and body composition assessment in dialysis patients. *Seminars in Dialysis* 2004; 17(6): 466–470.
4. Dehghan M, Merchant A. Is bioelectrical impedance accurate for use in large epidemiological studies? *Nutr J* 2008; 7: 26.
5. Jaworska-Wieczorek J. Stan układu krążenia u długo żyjących chorych na schyłkową niewydolność nerek leczonych w programie hemodializ. *Fam Med Prim Care Rev* 2008; 10(1): 27–32.

6. Kokot F. *Gospodarka wodno-elektrolitowa i kwasowo-zasadowa w stanach fizjologii i patologii*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL; 2005.
7. Matthie JR, Withers PO. Segmental vs whole body multifrequency bioimpedance measurements. *J Appl Physiol* 1995; 79(6): 2177–2179.
8. Sarkar SR, Kuhlmann MK, Khilani R, et al. Assessment of body composition in long-term hemodialysis patient: rationale and methodology. *J Renal Nutr* 2005; 15(1): 152–158.
9. Załuska W. Rola wolemii w etiopatogenezie nadciśnienia tętniczego i chorób nerek. *Nefrol Nadciśn Tętn* 2006; 3: 50–55.
10. Załuska W. Woda jako toksyna mocznicowa? *Forum Nefrol* 2010; 3(1): 12–17.
11. Zhu F, Kuhlmann MK, Kotanko P, et al. A method for the estimation of hydration state during hemodialysis using a calf bioimpedance technique. *Physiol Meas* 2008; 29(6): S503–S516.
12. Zhu F, Kotanko P, Handelman GJ, et al. Estimation of normal hydration in dialysis patients using whole body and calf bioimpedance analysis. *Physiol Meas* 2011; 32: 887–902.

Adres do korespondencji:

Dr n. med. Katarzyna Panasiuk-Kamińska
Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej UM
ul. Staszica 11
20-081 Lublin
Tel.: 81 532-34-43
E-mail: panasiuk.katarzyna@gmail.com

Praca wpłynęła do Redakcji: 3.03.2014 r.

Po recenzji: 4.04.2014 r.

Zaakceptowano do druku: 15.05.2014 r.